

RDA – obecná pravidla, monografie

RDA – obecná pravidla, monografie

Katalogizační pravidla RDA (Resource Description and Access) v ČR od 2015

Nahradila předchozí pravidla AACR2

Jsou jednodušší, blbovzdornější a polopatičtější (ale někdy se víc píše)

Úplná verze pravidel existuje pouze v angličtině (nástroj RDA Toolkit), na bázi hypertextových odkazů, neustále se aktualizuje, takže v papírové podobě se nevyplatí

Kompletní překlad do ČJ není plánován, pouze materiály na stránkách NK

Katalogizační politika

RDA – obecná pravidla, monografie

Katalogizační pravidla RDA nadále fungují společně s formátem MARC 21

praxe v JVK – od vnočení 2016 katalogizujeme v RDA (jinak souborný katalog záznam stejně nepřijme)

rozhodnutí, zda předělávat starší záznam z AACR2 závisí na kvalitě zpracování záznamu a úsudku katalogizátora

RDA – obecná pravidla, monografie

Vše podstatné včetně aktualizací v příručce na stránkách NK

Katalogizace podle RDA

Další materiály ke studiu:

zpracování **přítisků** (více děl v jedné knize)

dotazy ke katalogizaci

RDA – obecná pravidla, monografie

Nejjednodušší způsob, jak zkatalogizovat knihu – stažení hotového záznamu z externích databází (nejlépe katalog NK, souborný katalog-např. MěK Praha má nejrychlejší zpracování beletrie)

důležité:

hledět na kvalitu přebíraného záznamu, aby se nešířily chyby

sledovat a správně řešit **authority**

RDA – obecná pravidla, monografie

Pojem **autorita** v knihovnické terminologii označuje ověřený a unifikovaný selekční údaj (heslo), který popisuje dokumenty a slouží k jejich vyhledávání v knihovních katalozích.

Autority se dělí na **jmenné** (jména osob, rodin a rodů, názvy akcí a korporací apod.) a **věcné** (věcná témata, geografické termíny, formy a žánry, chronologické termíny apod.). Autority, resp. autoritní záznamy jsou soustředěny v databázích, tzv. souborech autorit, většinou jako součást knihovního katalogu. Hlavním a nejdůležitějším prvkem autoritního záznamu je **záhlaví**, tj. ta podoba slovního vyjádření pro daný pojem, která byla zvolena jako preferovaná. Autoritní záznamy dále mohou obsahovat odkazy na jiné formy záhlaví (např. pseudonymy osob, synonyma apod.) a poznámky (např. stručné biografické údaje o osobě apod.)

RDA – obecná pravidla, monografie

Při zpracování je vhodné soubory autorit maximálně využívat, čistit přístupové rejstříky (lze žádat o dotaci z VISK 9)

výhody:

jednotnost zpracování-minimalizace duplicit, v lokální bázi i v souborném katalogu

všechny knihy autora najdu pod jedním (x např. autor s datem a bez data)

data v dobrém stavu jsou nezbytná pro úspěšnou konverzi do jiných systémů (např. Clavius-Tritius)

RDA – obecná pravidla, monografie

Kromě převzetí hotového záznamu z externí databáze je možné použít již existující záznam pro vytvoření nového (typicky záznam předchozího dílu), zde je potřeba dávat pozor, abychom upravili vše, co do nového záznamu nepatří (zejména identifikátory jako ISBN, číslo ČNB - návaznost na digitalizaci a obálky)

Pokud nezbývá nic jiného, je potřeba vytvořit záznam ručně :-)

RDA – obecná pravidla, monografie

Příklady záznamů:

beletrie

beletrie 2

naučná

naučná 2

dětská

dětská naučná

RDA – obecná pravidla, monografie

Kódované údaje

přednastaveny v automatizovaném knihovním systému

Příklad:

Kódované údaje

S kódovanými údaji dále souvisí pole Typ obsahu, Typ média, Typ nosiče

Typ obsahu a typ nosiče je v minimálním záznamu **povinný údaj**.

RDA – obecná pravidla, monografie

Typ obsahu

= kategorizace pro základní formu komunikace, v níž je obsah vyjádřen, a lidský smysl, jehož prostřednictvím má být vnímán.

Používá se ve spojení s návěštím (označení typu záznamu – přednastaveno v pracovních formulářích) označující obecný typ obsahu zdroje.

Příklady:

text

typ obsahu pro textovou monografii

text

statický obraz

typ obsahu pro textovou monografii, v níž je významně zastoupena obrazová forma komunikace

RDA – obecná pravidla, monografie

Typ média

= kategorizace odrážející obecný typ zařízení, které je potřebné pro zprostředkování (zobrazení, přehrání, spuštění atd.) obsahu zdroje.

Při zápisu typu média se vychází z údajů uvedených v samotném zdroji (či v doprovodném materiálu nebo pouzdru). Další údaje lze převzít z jakéhokoli pramene popisu.

Typ média **není** v minimálním záznamu **povinný** údaj.

Příklady:

počítač

typ média pro elektronicky publikovanou textovou monografii

bez média

k přečtení (vnímání) stačí zpravidla zrak

RDA – obecná pravidla, monografie

Typ nosiče

= kategorizace odrážející formát paměťového média a jeho nosiče v kombinaci s typem zařízení, které je potřebné pro zprostředkování (zobrazení, přehrání, spuštění atd.) obsahu zdroje.

Při zápisu typu nosiče se vychází z údajů uvedených v samotném zdroji (či v doprovodném materiálu nebo pouzdru). Další údaje lze převzít z jakéhokoli pramene popisu.

Příklady:

online zdroj

typ nosiče pro elektronicky publikovanou textovou monografii

svazek

typ nosiče pro tištěné publikace

RDA – obecná pravidla, monografie

Úplný přehled termínů a kódů k polím **Typ obsahu**, **Typ média**, **Typ nosiče** viz:

[katalogizační politika](#)

(podrobněji viz následující prezentace speciální druhy dokumentů)

RDA – obecná pravidla, monografie

Při tvorbě záznamu je nejprve je potřeba správně zvolit **selekční prvky**

selekčním prvkem (=autoritou) může být:

ve jmenném popisu: osobní jméno, korporace, akce, unifikovaný název

(ve věcném popisu totéž + geografické jméno, věcné téma, chronologický termín, forma-žánr, viz prezentace k věcné katalogizaci)

RDA – obecná pravidla, monografie

Autorské údaje

Zvolíme **hlavní**, případně **vedlejší** záhlaví, kterým může být osoba (typicky např. autor díla a jeho překladatel nebo ilustrátor), ale i korporace (např. nějaká instituce) nebo akce (událost)

Příklady:

osobní jméno

korporace

akce

RDA – obecná pravidla, monografie

Autorské údaje

jsou-li na titulní stránce uvedeni pouze **nepřímí** autoři (např. editor), zapisují se do odpovědnosti a **vedlejšího** záhlaví a přímí autoři se již nedohledávají

není-li na titulní stránce uveden žádný údaj o odpovědnosti, dohledávají se **přímí** (hlavní) autoři v dalších pramenech popisu v tomto pořadí: obálka knihy, hlavička, rub titulní stránky, tiráž; pokud v některém prameni údaje najdeme, nehledáme už v dalším v pořadí (tj. údaj o autorech není na tit. s., není v hlavičce, je na rubu tit. s., už nehledáme další údaje v tiráži)

RDA – obecná pravidla, monografie

Autorské údaje

Příklady:

více autorů (instrukce zní zapsat všechny)

na zdroji není uveden autor, pouze editoři

autor není uveden na zdroji, ale je známý (v odpovědnosti uveden v [])

literární adaptace (do hlavního záhlaví se uvádí autor adaptace, původní dílo zapsáno jako vedlejší záhlaví autor/název)

RDA – obecná pravidla, monografie

Autorské údaje

Záhlaví typu Autor/název se vytváří obvykle v případě, kdy v jednom dokumentu vyjde několik děl bez společného názvu.

Typickým příkladem jsou knihy vycházející v edici Reader's Digest (obvykle 4 díla různých autorů)

Více viz výše již zmíněný materiál ke zpracování [přítisků](#)

RDA – obecná pravidla, monografie

Autorské údaje

Hlavní záhlaví pro korporaci se používá ve vybraných případech u těchto kategorií dokumentů:

- a) díla administrativního charakteru zabývající se **korporací samotnou nebo její činností**, způsobem práce, financemi a/nebo působením nebo jejími úředníky, personálem a/nebo členstvím (členy) nebo jejími prameny
- b) díla, která zaznamenávají kolektivní myšlení korporace (zprávy z komisí, výborů atd., oficiální údaje o vnější politice korporace)
- c) díla zaznamenávající jednání legislativních, soudních, vládních a dalších korporací
- d) díla, která jsou zprávami o kolektivních aktivitách - konferencích (sborníky...), expedicích (výsledku výzkumu...) nebo událostech (výstavách, veletrzích, festivalech...) splňujících definici korporace za předpokladu, že konference, expedice nebo událost je v popisovaném zdroji uvedena.

RDA – obecná pravidla, monografie

Autorské údaje

Hlavní záhlaví pro korporaci se používá ve vybraných případech u těchto kategorií dokumentů:

- e) díla, která jsou výsledkem **společné aktivity skupin interpretů** jako celku za předpokladu, že odpovědnost skupiny přesahuje rutinní provedení
- f) kartografické dokumenty pocházející od jiných korporací, než které jsou odpovědné pouze za jejich vydání a distribuci
- g) právní dokumenty následujících druhů: zákony, dekrety hlavy státu, nejvyššího představitele nebo nejvyššího výkonného orgánu, návrhy zákonů, správní předpisy, ústavy, soudní řády, soudní rozhodnutí, soudní protokoly
- h) pojmenovaná individuální umělecká díla jednoho nebo několika umělců vystupujících jako korporace

RDA – obecná pravidla, monografie

Autorské údaje

Vedlejší záhlaví pro korporaci

Příklady:

vydavatel

organizátor výstavy

RDA – obecná pravidla, monografie

Autorské údaje

Hlavní záhlaví pro akci

Příklad:

sborníky konferencí

Vedlejší záhlaví pro akci

kolektivní monografie

RDA – obecná pravidla, monografie

Unifikované názvy

Unifikovaný název je název obsahující nejznámější, konvenční podobu názvu.

Usnadňuje přístup k **záznamům jednoho díla**, publikovaného pod různými názvy (variantní názvy, název originálu a překladu apod.) a v různých jazycích

Pro volbu správné podoby unifikovaného názvu se používá přednostně Soubor národních autorit, dostupný na stránkách Národní knihovny ČR

Podrobné instrukce k unifikovaným názvům:

[unifikované názvy](#)

RDA – obecná pravidla, monografie

Unifikované názvy

do pole pro unifikovaný název zapisujeme s příchodem RDA nejčastěji **název originálu díla**

schválený **materiál** název originálu x UN

Příklady:

název originálu a jazyková verze

název originálu a jazyková verze 2

RDA – obecná pravidla, monografie

Originál

Národní interpretace:

Při popisu se zásadně dává **přednost použití unifikovaného názvu** před názvem originálu

Unifikovaný název lze do příslušných polí zapsat i tehdy, pokud neexistuje autoritní záznam a nemá tedy v příslušném podpoli číslo authority. I v těchto případech je ovšem nutno dodržovat platná katalogizační pravidla a správnost unifikovaného názvu v rozumné míře prověřit.

RDA – obecná pravidla, monografie

Originál

Zásadně údaj o názvu originálu zapisujeme v poli Originál v těchto případech:

1) Název originálu se liší od stanoveného unifikovaného názvu

Příklad:

Autor: Shakespeare, William, 1564-1616

Unifikovaný název: Hamlet. Český

Název: Tragický příběh Hamleta, prince dánského

Název originálu: Tragedy of Hamlet, Prince of Denmark. Český

RDA – obecná pravidla, monografie

Originál

Zásadně údaj o názvu originálu zapisujeme v poli Originál v těchto případech:

2) Dílo bylo přeloženo z jiného jazyka než je originál

Příklad:

jiný jazyk než originál

Pokud je třeba zapsat originál hlavního názvu, i názvu části, je možno použít obě pole:

název originálu celku a části

RDA – obecná pravidla, monografie

Unifikované názvy

NK má podrobně rozpracované UN pro Bibli a její části

Příklady:

Bible

Nový zákon

UN pro názvy zákonů

zákony

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje o názvu a odpovědnosti

V oblasti údajů o názvu a odpovědnosti se obvykle vyskytují následující údaje:

-název

-souběžný název

-další názvová informace

-údaje o odpovědnosti

-číslo/označení a název části

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje o názvu a odpovědnosti

povinný údaj pro minimální záznam – hlavní název

preferované prameny popisu (PPP) – titulní stránka, obálka, hlavička, rub titulní stránky a tiráž

pokud údaje nejsou v PPP, přebírají se **odkudkoli z dokumentu**

pokud jsou **převzaty z jiného zdroje**, než je popisovaný dokument, dávají se do hranatých závorek []

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje o názvu a odpovědnosti

údaje se zapisují **přesně tak, jak se vyskytují**, včetně chyb a překlepů, správný údaj pak zapíšeme jako variantní název či do poznámky

slova se nezkracují (pokud nejsou zkratky uvedeny na dokumentu), číslovky se nepřepisují

velká písmena -dle gramatických pravidel daného jazyka

diakritika, úvodní členy podle dokumentu, iniciály a jednopísmenné zkratky bez mezer přesně se přepisuje i interpunkce, symboly a značky, symboly, které nelze přepsat, nahradíme v názvu slovem v hranatých závorkách a doplníme vysvětlující poznámku

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje o názvu a odpovědnosti

Hlavní název

obvykle typograficky zvýrazněn. Je-li na prameni popisu uveden název ve více jazycích a/nebo písmech, volí se za hlavní název vždy název v jazyce dokumentu (jediného či převažujícího). Ostatní se zapisují jako názvy souběžné.

Slova, která uvádějí název, ale nejsou součástí názvu, se nezapisují.

Alternativní název je součástí hlavního názvu a odděluje se spojovacím výrazem (aneb, oder, atd.) s oboustrannými čárkami.

Příliš dlouhý název (či další názvová informace) může být zkrácen, a to nejdříve po prvních 5 slovech (členy se nepočítají), ale nesmí to mít vliv na ztrátu informací či identifikaci díla. Pro vynechanou část názvu se použije znak pro vypustku – tři tečky s oboustrannou mezerou.

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje o názvu a odpovědnosti

Je-li gramaticky nedílnou součástí názvu či další názvové informace i údaj o odpovědnosti, zapíše se tam a již se neopakuje v údajích o odpovědnosti (pokud ovšem není na zdroji znovu uveden).

Obsahuje-li dokument **více děl** téhož autora či více děl různých autorů, ale bez společného názvu, volí se za hlavní název **název díla dominantního**. Není-li žádné dílo dominantní, zapíše se názvy v tom **pořadí, jak jsou uvedeny na zdroji**.

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje o názvu a odpovědnosti

Další názvová informace (typicky podnázev)

-blíže určuje obsah či charakter díla a je typograficky odlišena od hlavního názvu.

Přebírá se **pouze ze stejného pramene popisu jako hlavní název**. Je-li uvedena jinde, nezapisuje se, nebo jen velmi výjimečně a jen do poznámky.

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje o názvu a odpovědnosti

Souběžný název

-název v jiném jazyce a/nebo písmu než je hlavní název. Může se vyskytovat i souběžná další názvová informace či údaj o odpovědnosti.

Souběžné údaje se vždy uvádí za údaji, k nimž patří. Každý souběžný název či blok souběžných údajů je předznamenán rovnítkem s oboustrannou mezerou.

Souběžné názvy se přebírají **z celého popisovaného dokumentu**, tj. nejen ze stejného pramene jako hlavní název (na rozdíl od podnázvu), a nezapisují se do hranatých závorek.

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje o názvu a odpovědnosti

Údaje o odpovědnosti

-přebírají **ze stejného pramene jako hlavní název**, případně z dalších preferovaných pramenů. Uvádějí se osoby a/nebo korporace odpovědné za intelektuální nebo umělecký obsah popisovaného zdroje (autor, spoluautor, editor, překladatel, ilustrátor, atd.).

V případě, že v popisovaném dokumentu není uveden žádný autor, nedohledáváme ho. Výjimkou jsou díla, jejichž tvůrce je obecně znám/tvůrci jsou známi, pouze nejsou v určitém vydání uvedeni. V těchto případech je zapíšeme v údajích o odpovědnosti v hranaté závorce.

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje o názvu a odpovědnosti

Údaje o odpovědnosti

Zapisují se všichni autoři uvedení na preferovaném prameni popisu včetně případné fráze/úvodního výrazu. Mají-li různou funkci, zapisují se v pořadí uvedeném na prameni popisu.

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje o názvu a odpovědnosti

Údaje o odpovědnosti

Autoři se zapisují přesně tak, jak jsou uvedeni na prameni popisu. Pokud by informace byla zavádějící, tj. vztah mezi popisovaným dílem a autorem/autory není jasný, je vhodné ho v záznamu vysvětlit:

a) je-li druh autorství (role) uveden v některém z dalších předepsaných pramenů popisu, odlišný údaj s určením rolí zapíšeme jako poznámku - obvykle citační;

b) není-li druh autorství ani v dalších předepsaných pramenech výslovně uveden, ale zjistíme ho mimo preferované prameny popisu, můžeme vysvětlující frázi připojit ke jménu v hranatých závorkách v jazyce hlavního názvu.

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje o názvu a odpovědnosti

Údaje o odpovědnosti

V údajích o odpovědnosti se vynechávají tituly, oslovení, afiliace, kvalifikace a podobné výrazy; zapisují se jen jména či jména s uvedenou frází. Označení junior, syn a další rodové vztahy se nevynechávají, zůstávají součástí zápisu.

Jako údaj o odpovědnosti se zapíše i údaj bez konkrétního jména (např.: napsal kolektiv autorů), je-li takto uveden na preferovaném prameni popisu.

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje o názvu a odpovědnosti

Údaje o odpovědnosti

Z fráze v dalším údaji o odpovědnosti se obvykle nevynechává název originálu (zapisuje se pak i jako selekční údaj: unifikovaný název nebo autor-název), ale vynechávají se nakladatelské údaje originálu (místo nich zapíšeme výpustku).

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje o názvu a odpovědnosti

Údaje o odpovědnosti

Původci uvedení **pouze v copyrightu** (např. autor nebo významný překladatel podle národní interpretace) se zapisují **do poznámky**, nikoli v poli pro název a odpovědnost.

Ale: je-li klasická tiráž kombinována částečně s copyrightem, považujeme ji primárně za tiráž a případné údaje o odpovědnosti přepisujeme do pole název a odpovědnost bez značky copyrightu (vyskytuje se zejména u leporel, kde do tradiční tiráže je před jméno autora přidána značka copyrightu).

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje o názvu a odpovědnosti

Údaje o odpovědnosti

Pro zápis údajů o odpovědnosti platí následující národní interpretace:

-jsou-li autoři přímí i nepřímí (tj. údaje o odpovědnosti) uvedeni na titulní stránce, zapíšeme je **všechny** jak do odpovědnosti, tak do hlavního/vedlejšího záhlaví jako selekční údaje (bez ohledu na počet uvedených autorů je vždy první z nich uveden v hlavním záhlaví)

-jsou-li na titulní stránce uvedeni **pouze nepřímí** autoři (tj. přispěvatelé, např. editor), zapíšeme je do odpovědnosti a vedlejšího záhlaví a **přímé autory již nedohledáváme**

-není-li na titulní stránce uveden žádný údaj o odpovědnosti, dohledáváme PŘÍMÉ (hlavní) autory v dalších pramenech popisu v tomto pořadí: obálka knihy, hlavička, rub titulní stránky, tiráž; pokud v některém prameni údaje najdeme, nehledáme už v dalším v pořadí (tj. údaj o autorech není na tit. s., není v hlavičce, je na rubu tit. s., už nehledáme další údaje v tiráži); zapíšeme je do příslušných polí

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje o názvu a odpovědnosti

Údaje o odpovědnosti

Pro zápis údajů o odpovědnosti platí následující národní interpretace:

-pokud nejsou **překladaatelé** HLAVNÍHO OBSAHU DÍLA (= nikoli tedy překladaatelé resumé, jedné kapitoly, popisků k fotografiím apod.) a **ilustrátoři** (příp. fotografové) S VÝZNAMNÝM AUTORSKÝM PODÍLEM (=nikoli autor jedné ilustrace, autor zdobných prvků doprovázejících text, obálky apod.; u fotografií významný autorský podíl znamená, že v knize je obsaženo velké množství fotografií od jednoho nebo několika málo fotografií, nikoli velké množství fotografií pocházejících od různých osob, jako tomu bývá např. u turistických průvodců) uvedeni na titulní stránce, dohledáme je obdobně jako v předcházejícím bodě a zapíšeme do údajů o odpovědnosti a vedlejšího záhlaví.

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje o názvu a odpovědnosti

Údaje o odpovědnosti

Vícesvazkové monografie se společným hlavním názvem a významnými názvy částí se popisují samostatně a je tedy potřeba zapsat nejen hlavní název, ale i označení a vlastní název svazku. Tyto údaje se zapisují hned za hlavním názvem, před údaji o odpovědnosti. Označení a název svazku se přebírá ze stejného pramene popisu jako společný hlavní název (název nelze kombinovat z více pramenů popisu!).

Vícesvazkové monografie, jejichž jednotlivé části nemají různé původce s hlavní odpovědností, nemají názvy částí, nebo tyto názvy částí nejsou významné pro samostatné vyhledávání, a všechny části přísluší k témuž vydání, se popisují jako celek v jednom bibliografickém záznamu.

*úzus jednotlivých knihoven se může lišit

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje o názvu a odpovědnosti

Příklady:

název, podnázvy, odpovědnost

hlavní název, název části

souběžný název

číslo části, název části

editoři v odpovědnosti

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje o názvu a odpovědnosti

Příklady:

kolektiv autorů

více děl bez společného názvu

název s chybou

chyba v názvu originálu

aneb

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje o vydání

Povinným údajem v minimálním záznamu je označení vydání, je-li ovšem v provedení uvedeno.

Preferovanými prameny popisu jsou (v tomto pořadí): titulní stránka, obálka, hlavička, rub titulní stránky a tiráž.

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje o vydání

Zapisujeme přesně tak, jak je uvedeno v dokumentu, nezkracujeme, nepřepisujeme římské číslice na arabské atd.

Příklady:

Vydání I.

Vydání sedmé, v tomto překladu druhé

3. doplněné vydání

Canadian edition = Édition canadienne

4., změněné vydání / revidovala Alena Nováková

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje o vydání

Zapisujeme přesně tak, jak je uvedeno v dokumentu, nezkracujeme, nepřepisujeme římské číslice na arabské atd.

Příklady:

Vydání 3.

Poznámka: Označení vydání je chybné, správně je: Vydání 4.

*** edition

2nd edition

First published

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje o vydání

Zapisujeme přesně tak, jak je uvedeno v dokumentu, nezkracujeme, nepřepisujeme
římské číslice na arabské atd.

Příklady:

Verze 2.0

6th ed. (zkratka uvedena na prameni popisu)

[Verze] 1.1 (číselný údaj upřesněn slovním doplňkem)

Second edition

International edition (dva údaje na titulní stránce)

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje o vydání

Příklady:

chyba ve vydání

upřesněné vydání

RDA – obecná pravidla, monografie

Nakladatelské údaje, údaje o vytvoření díla a údaje o autorských právech

U nepublikovaných zdrojů je povinným údajem **datum vytvoření díla**.

Pro publikované zdroje jsou povinnými údaji **místo vydání, jméno nakladatele a datum vydání**.

Pokud nejsou známy údaje o nakladateli, jsou doporučenými údaji odpovídající **údaje o distribuci**.

Pokud nejsou známy ani údaje o distribuci, jsou doporučenými příslušné **údaje o výrobě**.

Datum copyrightu je doporučeným údajem tehdy, pokud není známo ani datum vydání, ani datum distribuce. Toto datum se zapisuje včetně symbolu copyrightu © nebo symbolu fonogramu ®. Nelze-li symbol reprodukovat, zapíše se před datum příslušný výraz: copyright nebo fonogram. Data copyrightu nejsou požadována u zdrojů vycházejících na pokračování.

RDA – obecná pravidla, monografie

Nakladatelské údaje, údaje o vytvoření díla a údaje o autorských právech

Údaje se přebírají z celého popisovaného zdroje - primárně ovšem ze stejného pramene jako hlavní název; případně z dalších jiných pramenů či se logicky odvodí.

Každý údaj z jiného zdroje či odvozený se zapisuje do vlastní hranaté závorky. Údaje se zapisují přesně tak, jak jsou na prameni popisu uvedeny, nic se nezkracuje ani nevynechává (ani členy), neopravujeme.

Slova nebo fráze uvádějící funkci jinou než výhradně nakladatelskou, kterou plní osoba nebo korporace, se zapisují přesně tak, jak se vyskytují na prameni popisu. Slova nebo fráze označující pouze nakladatelskou funkci (např. nakladatelství, Verlag, vydal, atd.) vynecháváme jen tehdy, pokud nejsou trvalou součástí jména a/nebo nezmění gramaticky podobu jména nakladatele.

RDA – obecná pravidla, monografie

Nakladatelské údaje, údaje o vytvoření díla a údaje o autorských právech

Přesně se uvádí i fráze typu nákladem vlastním, nákladem autorovým, Selbstverlag apod.

Datum ve formě chronogramu se zapisuje v celé frázi. **Datum vydání uvedené slovně či římskými číslicemi se přepisuje na arabské číslice.**

Datum uvedené podle jiného než gregoriánského či juliánského kalendáře se zapíše přesně a do hranaté závorky doplníme odpovídající datum (např.: 4308 [1975]).

RDA – obecná pravidla, monografie

Nakladatelské údaje, údaje o vytvoření díla a údaje o autorských právech

Předložky u místa vydání lze vynechat jen tehdy, pokud to nebude mít vliv na podobu jména (např. pádové koncovky: V Praze) či význam.

Předložky u jména nakladatele se nevynechávají nikdy.

Volitelně lze u místa vydání doplnit do hranaté závorky vyšší jurisdikci, a to v případě, že je to důležité pro identifikaci nebo zpřístupnění popisovaného zdroje.

Jsou-li na dokumentu údaje ve více jazycích či písmech, jako první se zapíše ty, které jsou v jazyce hlavního názvu, případně typograficky první.

RDA – obecná pravidla, monografie

Nakladatelské údaje, údaje o vytvoření díla a údaje o autorských právech

Jsou-li údaje chybné, zapíše se přesně, jak jsou a **do poznámky uvedeme údaje správné.**

Jsou-li údaje na titulní stránce odlišné od dalších pramenů popisu nebo zavádějící, zapíšeme je přesně podle titulní stránky a zpřesňující údaje můžeme uvést v poznámce.

Rozmezí dat vydávání se zapisuje se spojovníkem bez mezer („natěsno“). U dosud vycházejících zdrojů se zapisuje rok vydání prvního svazku se spojovníkem, po ukončení vydávání se dopíše rok vydání posledního svazku.

RDA – obecná pravidla, monografie

Nakladatelské údaje, údaje o vytvoření díla a údaje o autorských právech

Pokud potřebné údaje nejsou v popisovaném provedení uvedeny, vždy se snažíme alespoň přibližně určit **místo** (obec či státní území v současném pojetí) a **datum** vydání (přibližný rok či rozmezí let). Tyto údaje patří do hranatých závorek, případně jsou doplněny otazníkem.

Až jako poslední, velmi výjimečnou variantu zapisujeme frázi: [Místo vydání není známé].

Pokud nelze zjistit nakladatele, zapisujeme frázi: [nakladatel není známý].
Frázi **[datum vydání není známé] nepoužíváme!!!**, vždy bychom měli doplnit nějaké přibližné datum vydání.

RDA – obecná pravidla, monografie

Nakladatelské údaje, údaje o vytvoření díla a údaje o autorských právech

Pro přibližná data vydání se používají následující způsoby zápisu:

Rok je známý/zjistitelný [2013]

Přibližný rok [2013?]

Jeden nebo druhý po sobě jdoucí rok [2010 nebo 2011]

Pravděpodobné rozmezí let [mezi 1848 a 1902?] (zapisujeme vždy s otazníkem)

RDA – obecná pravidla, monografie

Nakladatelské údaje, údaje o vytvoření díla a údaje o autorských právech

Pro přibližná data vydání se používají následující způsoby zápisu:

První nebo poslední možné datum [ne před 1788] [ne po 1939]

První i poslední možné datum [mezi 21. říjnem 1899 a 3. březnem 1900]

RDA – obecná pravidla, monografie

Nakladatelské údaje, údaje o vytvoření díla a údaje o autorských právech

Je-li uvedeno na prameni více míst vydání či jmen nakladatelů, je na úrovni **minimálního záznamu** povinné zapsat **vždy jen první** místo a první jméno.

Při úplném popisu se zapisují všechna místa a jména. Další místa vydání se předznamenávají středníkem, jméno nakladatele je vždy předznamenáno dvojtečkou a datum vydání čárkou.

RDA – obecná pravidla, monografie

Nakladatelské údaje, údaje o vytvoření díla a údaje o autorských právech

5 možností, jaký údaj se v daném poli nachází: (řeší knihovní systém)

Vytvoření/vznik

Nakladatel

Distributor

Výrobce

Údaje o autorských právech

RDA – obecná pravidla, monografie

Nakladatelské údaje, údaje o vytvoření díla a údaje o autorských právech

Příklady:

jednoduchý zápis

nakladatel není známý

více míst vydání

fráze

ani jeden údaj není známý

RDA – obecná pravidla, monografie

Nakladatelské údaje, údaje o vytvoření díla a údaje o autorských právech

Příklady:

rozmezí dat vydání

výrobce

distributor

to, co je stejné jako v předchozím výskytu pole (např. místo vydání a místo výroby), se už neopakuje

RDA – obecná pravidla, monografie

Nakladatelské údaje, údaje o vytvoření díla a údaje o autorských právech

Příklady:

vlastním nákladem

datum vydání odvozené z copyrightu (typicky u leporel)

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje fyzického popisu

údaje z celého dokumentu, v češtině, žádné []
pro MZ povinný rozsah (typicky počet stran)

Rozsah udává počet a typ jednotek a/nebo podjednotek tvořících zdroj.

Jednotka rozsahu je fyzická nebo logická složka zdroje, například svazek, digitální soubor (= online zdroj), atd.

Podjednotka rozsahu je fyzické nebo logické členění jednotky, například stránka svazku, záznam v digitálním souboru, atd.

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje fyzického popisu

Pro elektronicky publikované textové monografie se v rozsahu používá výraz 1 online zdroj.

Pokud zdroj obsahuje jeden nebo více souborů, jejichž formát je paralelou tištěného protějšku (např. PDF), specifikuje se v kulaté závorce rozsah (tj. počet podjednotek) podle pravidel pro textové zdroje.

Pro digitalizované zdroje a preprinty údaj o rozsahu odpovídá fyzickému popisu tištěných zdrojů.

V rozsahu pro textový zdroj se udává počet stránek, listů, sloupců nebo počet svazků.

Vždy se uvádí **poslední číslovaná stránka**/list/sloupec. Nečíslované stránky nepodstatné povahy (reklama, prázdné stránky) či na konci zdroje se nedopočítávají. Při zápisu se používá označení uváděné v publikaci – arabské, římské nebo písmenné označení.

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje fyzického popisu

V češtině je možné používat v některých případech gramatickou podobu stran i strany (203 stran x 203 strany), doporučujeme používat jednotně podobu **stran** (203 stran, 124 stran).

Uvádí se všechny číslované i nečíslované sekvence. Je-li stránkování příliš komplikované či nepravidelné, zapíše se celkový počet stran spolu s výrazem **v různém stránkování**; nebo se zapíše hlavní číslovaná sekvence a dopočítaný počet dalších stránek s výrazem **různě číslovaných stran** nebo **nečíslovaných stran**. Až poslední možností je 1 svazek (různé stránkování).

Je-li popisovaný zdroj složen z více svazků s průběžným číslováním, zapisuje se počet svazků a celkový počet stránek následuje v kulaté závorce. Má-li každý svazek vlastní stránkování, uvádí se v kulaté závorce počet stránek každého svazku.

Nejsou-li stránky číslovány, spočítáme je a **zapišeme počet spolu s výrazem nečíslovaných stran**; nebo počet stran **odhadneme** a zapišeme spolu s výrazem **přibližně**. Nejméně vhodnou variantou zápisu u nečíslovaných stran je: 1 svazek (nestránkováno).

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje fyzického popisu

Pokud je obsah tištěn po obou stranách, uvádí se rozsah ve stránkách; je-li tištěn jen po jedné straně, uvádí se rozsah v listech.

Pokud je číslování chybné a zavádějící, zapíše se obojí spolu s výrazem **to je**.

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje fyzického popisu

Popisujeme-li podle neúplného (defektního) exempláře a nelze zjistit úplný rozsah, zapíšeme rozsah podle poslední číslované stránky popisovaného exempláře a doplníme výrazem **neúplné** v kulaté závorce: xli, 219 stran (neúplné). Případně lze zapsat podrobnější poznámku.

Složený list určený ke čtení po stránkách se popíše jako **1 složený list**, počet stránek je pak uveden v kulaté závorce.

Do rozsahu zdroje se započítávají i **obrazové přílohy**, které jsou pevnou součástí zdroje a mají vlastní číslování nebo nejsou číslovány vůbec. Jejich rozsah se uvádí za počtem stránek.

Pokud popisujeme neukončený zdroj, zapíšeme jen slovní označení jednotky bez čísla; po ukončení vydávání doplníme počet vydaných jednotek (svazků, atd.). U aktualizací vydávaných na volných listech se uvádí počet svazků s výrazem **(na volných listech)**.

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje fyzického popisu

Další fyzické údaje uvádí bližší vybavení zdroje, obvykle ilustrace. Nepatří sem ilustrované titulní stránky a menší ilustrace.

Tabulky obsahující slova nebo čísla nejsou ilustrace, ale součást textu.

Fotografie se považují za součást ilustrací, neuvádí se samostatně.

Pro zápis ilustrovaného obsahu se používá výraz ilustrace. Vedle tohoto označení lze použít i následující další označení obsahu: **erby, faksimile, formuláře, fotografie, genealogické tabulky, grafy, iluminace, mapy, noty, plány, portréty, schémata, vzorky.**

Součástí údaje je i informace o tom, zda jsou ilustrace barevné: **barevné ilustrace nebo ilustrace (některé barevné) nebo ilustrace (převážně barevné).**

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje fyzického popisu

Rozměr uvádí obvykle výšku popisovaného provedení, a to v celých centimetrech zaokrouhlených nahoru.

Je-li výška menší než 10 cm, uvádí se rozměr v milimetrech. Je-li šířka svazku menší než polovina výšky nebo větší než výška, uvádí se výška x šířka v centimetrech.

U jednolistového tisku (není určen ke čtení po stránkách) se uvádí výška x šířka; je-li určen ke složení, následuje jeho rozměr po složení s výrazem složeno na.

U **elektronicky** publikovaných textových monografií se rozměr **neuvádí**, u digitálních kopií tištěných zdrojů se uvádí, pokud je zjistitelný, např. z metadat či jiných zdrojů.

Doprovodný materiál je jakýkoli materiál vydaný a určený ke společnému používání s popisovaným zdrojem, např. mapa, disketa, brožura, hrací karty. Uvádí se jejich počet a název.

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje fyzického popisu

450 stran v různém stránkování : mapy, plány ; 30 cm +1 vzorník barev (25 stran ; 21 cm)

223 nečíslovaných stran : faksimile ; 28 cm

126 stran ; 90 mm

67 stran, 38 listů, 64 nečíslovaných stran :barevné ilustrace, portréty ; 23 cm

101 stran, 87 různě číslaných stran : ilustrace, mapy ; 25 cm

228 stran, to je, 282 stran ; 20 cm

Strana 255-631 ; 18 cm

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje fyzického popisu

232 stran, 16 listů obrazových příloh (některé složené) : ilustrace (převážně barevné) ; 25 x 30 cm

1 složený list (8 stran) ; 15 cm

1 list ; 75 x 36 cm složeno na 25 x 18 cm

1 svazek (na volných listech) ; 30 cm + 1 licence + 1 CD-ROM

1 online zdroj (přibližně 600 stran) : ilustrace (některé barevné)

1 online zdroj (126 stran)

1 online zdroj

1 online zdroj (67 stran, 38 listů, 64 nečíslovaných stran) : barevné ilustrace, portréty

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje o edici

Údaje se přebírají primárně z titulní stránky edice; ta je obvykle umístěna před titulní stránkou a uvádí jen údaje o edici. Následujícími prameny popisu jsou titulní stránka nebo jiná část dokumentu. Údaje se zapisují přesně tak, jak jsou uvedeny na prameni, a platí pro ně stejné zásady jako pro zápis názvových údajů.

Edice může být členěna na dílčí řady – subedice. Název subedice je obvykle na názvu edice závislý. V případě pochybností, zda jde o další edici či subedici, zapisujeme raději dvě samostatné edice.

Slovní označení pořadí svazku se nahrazuje arabskou číslicí. Římské číslice zůstávají, nemění se na arabské.

Slova svazek, Band, volume, atd. se nezkracují, pokud ovšem nejsou na zdroji již jako zkratka uvedena.

Označení „new series“ se zapisuje jako součást označení svazku, pokud je uvedeno spolu s číslem svazku.

Pokud je ale uvedeno spolu s nečíslovanou edicí, považuje se za název subedice.

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje o edici

Příklady:

Edice: Dědictví Svatojánského svazek třetí

Vedlejší záhlaví pro edici: Dědictví Svatojánské (Označení svazku je součástí názvu, zůstává tedy slovně)

Edice: Spisy / Josef Heyduk ; 16. díl

Vedlejší záhlaví pro edici: Heyduk, Josef, 1904-1994. Spisy

Edice: Spisy Jana Čepa ; III

Vedlejší záhlaví pro edici: Čep, Jan, 1902-1974. Spisy

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje o edici

Příklady:

Edice: Světová próza ; sv. 2

Vedlejší záhlaví pro edici: Světová próza (Paseka) (na zdroji bylo uvedeno: sv. 2)

Edice: Pelican books. New series

Edice: Spisy Josefa Škvoreckého ; 28

Vedlejší záhlaví pro edici (osobní jméno): Škvorecký, Josef, 1924-2012. Spisy (Literární akademie)

Edice: Vědecké spisy Vysokého učení technického v Brně. Habilitační a inaugurační spisy, 1213-418X ; svazek 123

Vedlejší záhlaví pro edici (korporace): Vysoké učení technické v Brně. Vědecké spisy. Habilitační a inaugurační spisy

RDA – obecná pravidla, monografie

Údaje o edici

Příklady:

Edice: XIX. svazek Souborného vydání autorových spisů

Vedlejší záhlaví pro edici (osobní jméno) : Müldner, Josef, 1880-1954. Souborné vydání spisů
(Označení svazku je součástí názvu, zapisuje se tak)

Edice: Židé - dějiny - paměť ; svazek 01

Vedlejší záhlaví pro edici: Židé - dějiny - paměť (Označení svazku přepíšeme přesně: 01)

*pro edice neexistuje soubor autorit v NK, ze systémového hlediska může být užitečné vytvářet si vlastní nebo alespoň jednotná forma zápisu

RDA – obecná pravidla, monografie

Poznámky

V rámci minimálního záznamu jsou povinné jen poznámky jednoznačně vymezené v RDA. Jako poznámka se vždy uvádí správné znění údajů chybně uvedených na prameni popisu.

Vedle poznámek zapsaných v polích pro poznámky se obvykle zobrazují též poznámky generované z jiných polí (Variantní názvy, Propojovací pole atd.)

Celkový přehled polí pro poznámky včetně jejich používání viz manuál MARC 21. Bibliografický formát

RDA – obecná pravidla, monografie

Poznámky

Všeobecná poznámka

Příklady:

Přeloženo z němčiny

Název z obálky

Název z titulní obrazovky

Souběžný název z rubu titulní stránky

RDA – obecná pravidla, monografie

Poznámky

Všeobecná poznámka

Skutečným autorem díla je Josef Menzel

Označení vydání je chybné, správně je: Vydání páté

Vročení je chybné, správně má být: 2014 (na titulní stránce, a tedy i v nakladatelských údajích, je uvedeno 2041; v kódovaných údajích zapíšeme 2014)

Místo vydání je správně: Kladno (na titulní stránce, a tedy i v nakladatelských údajích, je uvedeno Kldno)

RDA – obecná pravidla, monografie

Poznámky

Další typy poznámek (Poznámka o disertaci, Poznámka o skryté bibliografii, Formalizovaná poznámka k obsahu, Resumé/anotace, Poznámka o jazyku, Poznámka k vydavateli) viz příručka ke katalogizaci

Příklady:

poznámky o skryté bibliografii a rejstřících

poznámka k obsahu

všeobecná poznámka

poznámka o jazyku

resumé

anotace

RDA – obecná pravidla, monografie

Další různé příklady:

z cyklu

chybné vročení

chybné místo vydání

chybná odpovědnost

chybně autor na obálce

ISBN souboru a dílu

RDA – obecná pravidla, monografie

Může se hodit (v čem se chybuje):

Obecně „kočkopsi“ – záznamy napůl v RDA a napůl v AACR2

Typicky zapomene opravit zkratky (vyd. x vydání), il. místo ilustrace, chybně hranaté závorky, příp. zapomeneme doplnit pole Typ obsahu, Typ média, Typ nosiče, upravit nakladatelské údaje nebo upravíme jen částečně

RDA – obecná pravidla, monografie

Může se hodit (v čem se chybuje):

Název originálu

Do názvu originálu (unifikovaný název) patří jen **nejvyšší** název části

Správně: Getaway. Český

Špatně: Diary of a Wimpy Kid. Getaway. Český

Název celku patří do pole Originál

RDA – obecná pravidla, monografie

Může se hodit (v čem se chybuje):

Nakladatelské údaje atd.

- lidová tvořivost u pevně daných formulací „místo vydání není známe“ atd. (např. místo neznámé, bez místa vydání, nakladatel neznámý...)
- používá se „místo vydání není známe“, i když lze snadno odhadnout aspoň zemi [Česko]

RDA – obecná pravidla, monografie

Může se hodit (v čem se chybuje):

Nakladatelské údaje atd.

Každý údaj má svoji hranatou závorku

Správně: [Místo vydání není známo] : [nakladatel není známý]

Špatně: [Místo vydání není známo : nakladatel není známý]

RDA – obecná pravidla, monografie

Může se hodit (v čem se chybuje):

Nakladatelské údaje atd.

velká písmena na začátku polí, uprostřed malá, např.:

V Praze : nákladem kněhkupectví I.L. Kobrova, 1920

[Německo] : [nakladatel není známý], [1977]

[Česko] : nákladem autora, 2015

I když není vyplněno 1. podpole, bude velké písmeno, např. údaj o tiskaři v poli distributor:

Tiskem Dr. Ed. Grégra

RDA – obecná pravidla, monografie

Může se hodit (v čem se chybuje):

Nakladatelské údaje atd.

Datum vydání odhadnuté z copyrightu a copyright se uvádí vždy obojí

Správně:

Nakladatel: New York : Crown, [2016]

Údaje o autorských právech: ©2016

Špatně:

Nakladatel: New York : Crown, ©2016

Také špatně:

Nakladatel: New York : Crown, c2016

RDA – obecná pravidla, monografie

Může se hodit (v čem se chybuje):

Informace Obsahuje rejstřík patří do všeobecné poznámky, nikoli do poznámky o skryté bibliografii

Tedy:

Poznámka o skryté bibliografii a rejstřících: Obsahuje bibliografii, bibliografické odkazy a rejstřík

Ale pro samotný rejstřík:

Správně:

Všeobecná poznámka: Obsahuje rejstřík

Špatně:

Poznámka o skryté bibliografii atd.: Obsahuje rejstřík

RDA – obecná pravidla, monografie

Děkuji za pozornost!

Mgr. Lenka Čížková

**oddělení doplňování a zpracování knihovního fondu
Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích**

cizkova@cbvk.cz